

Evropa

Lega in položaj:

Meri okrog 10 milijonov kvadratnih kilometrov in ima malo čez 700 milijonov prebivalcev. Je med najmanjšimi kontinenti vendar zelo gosto naseljena.

Pogosto se pojavlja pojem o dvojnem kontinentu **Evraziji** kjer je Evropa le polotok Azije. V prid evropskega kontinenta govorijo *geografski, zgodovinski in kulturni razlogi*.

Geografski so v obliki kontinenta, ki ga s treh strani obdaja morje, z močno razčlenitvijo obal in pa v relativno mili klimi za te geografske širine. Zgodovinski in kulturni razlogi pa so, da je tu izvor posameznih kultur, da so se razvile naravoslovne in tehnične znanosti, da so Evropejci razsikali in civilizirali dobršen del sveta in tja prenesli svojo kulturo in jezik.

Meja med Evropo in Azijo:

Gorovje Ural, reka Ural, zahodni del Kaspijske obale, Maničko nižavje, do Azovskega morja mimo polotoka Kerč na Črno morje, mimo Bosporja in Dardanel v Egejsko morje.

Evropa je močno povezana z morjem in s svojimi zalivi globoko zajeda v celino. Na skrajnem severu jo obliva Severno ledeno morje, Barentsovo in pa Belo morje, Norveško morje, Atlantik, Severno morje na zahodu, Baltsko morje, Biskajski zaliv na zahodu, na jugu pa Sredozemsko morje z Ligurskim morjem, Tirensko, Jadransko, Jonsko in Egejsko morje.

Belo in Baltiško morje se globoko zajedata v kontinent. Baltiško morje je izredno malo slano (3-8 promila slanosti). Zaradi velikega dotoka sladke vode in majhnega pretoka (zaprtost). Zamrzne za več mesecev pozimi zlasti Botnijski zaliv in Finski zaliv. V isti geografski širini so obale Norveške, ki zaradi zalivskega toka nikoli ne zamrznejo.

Polotoki: Pirenejski oz. Iberski, Apeninski, Balkanski, Skandinavski
Največje otočje: Velika Britanija in Irska.

Morja so pomemben gospodarski prostor. Atlantik predstavlja območje najintenzivnejšega svetovnega pomorskega prometa. Za veliko držav je vir prehranjevanja. V plitvinah morij (šelfnih) so odkrili nafto in zemeljski plin (Severno morje). Zlasti Sredozemlje pa je donosen turistični prostor.

Delitev Evrope:

1. Vzhodna Evropa (prostor, ki je pripadal nekdanji Sovjetski zvezi) enoličen svet
2. Medmorska Evropa (celoten zahodni del evropskega kontinenta) razgiban del

Na severu je **Severna Evropa**.

Države: Norveška, Švedska, Finska, Danska, Islandija, Litva, Latvija, Estonija

Na zahodu je **Zahodna Evropa**.

Države: Velika Britanija, Irska, Francija, dežele Beneluksa: Nizozemska, Belgija, Luksemburg.

Srednja Evropa:

Slovenija, Avstrija, Nemčija, Madžarska, Švica z Lihtensteinom, Češka, Slovaška, Poljska.

Južna Evropa:

Portugalska, Španija, Italija, Andora, Grčija, Malta.

Jugovzhodna Evropa:

Vse dežele nekdanje Jugoslavije razen Slovenije, Albanij, Bolgarija, Romunija.

geološki razvoj in površje

V medmorski Evropi si v obliki površja in geološki zgradbi sledijo od severa proti jugu štiri zgradbene in pokrajinske enote.

1. Na severu je najstarejši del-staro predkambrijsko jedro iz granitov in gnajsov: Baltiški ščit, Ruska plošča, Hebridi(otoki), Severo zahodni del Škotske. Vmes ležijo stara grudasta gorstva to so: Skandinavsko gorstvo in velik del Britanskega gorstva. To se je dvignilo s Kaledonsko orogenezo.
2. Južno od tod se vleče pas nižin (valovit svet) od Francoske Atlantske obale vzdolž Severnega in Baltiškega morja v vzhodnoevropska nižavja. Osnova nižavju so mlade morske neplavine, rečne naplavine, ponekod stare grude, ki so jih zunanje sile močno znižale (npr. Normandija, Bretanija), marsikje je puklica(vetni nanos) in pa morenski material(pleistocenska poledenitev). Morje je včasih prekrivalo ta del-morske usedline.
3. Pasu nižin sledi grudasto sredogorje(hercinska orogeneza)
Centralni masiv, Vogezi, Ardeni, **Nemško sredogorje:** Schwarzwald, Švabska Jura, Frankovska Jura, Turinški gozd, Harz, **Češko sredogorje:** Češki gozd, Češko rudogorje, Krkonoši, malo Poljsko višavje. Sredogorja so nosilec pomembnih rudnih bogastev.
4. Na jugu se vlečejo mladonagubana, slemenasta gorstva (alpidaska orogeneza, terciar).Kantabrijsko gorstvo, Pireneji, Alpe, Apenini, Dinarsko gorstvo, Pindsko gorstvo, Karpati, Balkan.
Od hercinskih sredogorij jih ponekod ločijo tektonski jarki, kot sta: Ronsko saonski jarek in pa Renski jarek(trganje evropske plošče) ter široke z usedlinami napolnjene globeli izoblikovanje v velike planote kot so Švicarska in pa Bavarsko-Avstrijska. V mlada gorstva so se udrle tudi kotline to so severno-italijanska (Padska), Panonska in pa Vlaška nižina. Kotlina je udor. Med mlada gorstva so se ujele starejše gmote: Mezeta, Korziške in Sardinske gore ter Rodopi.

Relief je pomemben geografski dejavnik. Vpliva na lego naselij, obdelovanje, promet.kotline, doline, nasuta nižavja so ugodna za poselitev.

-Večina rek, ki se izliva v Baltik in Severno morje zbira vodo iz nemškega sredogorja in teče proti vzhodu v Črno morje (okrog 2860 km). Največji rečni sistem ima Volgo, ki je tudi najdaljša reka v Evropi(3690km). Večina jezer v Evropi je ledeniških. Največja so **reliktna** to so ostanki nekdanjih morij, kjer je danes kopno(Kaspijsko, Blatno). Mnogo manjša so vulkanska (srednja Italija).
- jezera so pomemben geografski prostor(blažilna klima, ribolov, promet, turizem, urbanizacija, industrializacija)

podnebje, prst, rastje

Medmorska Evropa je pod močnim vplivom morij, ki jo obdajajo. Z zahoda sega vpliv Atlantika s toplim tokom in ustvarja tip oceanskega podnebja. Z juga sega do prvih gorskih pregrad sredozemsko podnebje, vsa ostala Evropa posebno Srednja pokaže postopen prehod od oceanskega&sredozemskega v celinsko podnebje vzhodne Evrope. To prehodno podnebje pogostokrat označujemo kot Srednjeevropsko podnebje. V podonavkem nižavju(Panonska in Vlaška nižina) pa se kažejo vplivi celinske klime.

Na skrajnem severu Evrope pa je klima subpolarna. Na klimo v Evropi vplivajo tudi vremenotvora središča. Pozimi je izrazit **islandski minimum**, ki prinaša Zahodnji, Srednji in Južni Evropi vlažno in hladno vreme. Poleti je pomemben Azovski anticiklon, ki se razširi do Srednje Evrope in prinaša vroče in suho vreme. Pozimi pa sibirski maksimum prinaša mrzlo in suho vreme.

Na hladnem severu in severovzodu prevladuje iglasti gozd, ki zavzema tudi višje predele druge v Medmorski Evropi. Povsod v nižjih toplejših legah prevladuje listnati gozd(bukev, hrast). Gozd v Evropi je močno izkrčen in spremenjen v obdelovalne površine, travnike. Na območju sredozemske klime je sredozemsko rastje-zimzeleni listavci, bor in makija. V Podonavskih nižavjih in v vzhodni Evropi pa je stepsko rastje.

Od prsti se kaže prehod od podzola na severu in severovzohdu preko gozdnih rjavic(S in Z Evropa), rdečih prsti(Sredozemlje) in stepskih v podonavju in vzhodni Evropi.